

Příloha č. 1

Rozhovor č. 1: Pavel Pěnkava, vedoucí sociální kurátor na oddělení sociální prevence, ÚMČ Praha 1

1. Je u nás v ČR podle Vás funkčně naplňován smysl kontinuální péče z hlediska resocializace?

„Myslím si, že nastavení není ideální, ale je reálně proveditelné, pokud se s těmi lidmi snažíme pracovat, tak je možné dosáhnout nějaké cíle. Teď myslím nabídku služeb, ale problém vidím v návaznosti těch služeb. Že my něco uděláme, ale už toho člověka nemůžeme posunout dál, protože tam už na něj nečeká další systém třeba sociální bydlení, tréninkové zaměstnávání, klasické zaměstnávání. Ale my toho člověka třeba dobře připravíme, nebo mu pomůžeme vyřešit ty dílčí problémy, nebo i hlavní problém, ale není tam už v podstatě návazný ten přirozený postup ze situace, vícestupňový systém. Ať už v bydlení, nebo zaměstnávání, nebo třeba i v psychoterapii/socioterapii, kde budeme pracovat s osobností toho člověka a on pak někam půjde a bude tam moci pracovat s tou svojí změnou. On se na to ale může připravit sebeděle, ale už je dopředu nějakým způsobem limitován, protože když řekne, že je bezdomovec, nebo ukáže trestní rejstřík, tak ho to prostě omezuje. Ty předsudky, které panují ve společnosti, nařizují lidem pedantně, že by měli být lepší, ale už jim tu samotnou příležitost nedají. Já mám pocit, že do určité doby v těch službách systém je, do jisté míry i účinný, ale už nemá tu návaznost.“

2. Jak podle Vás funguje provázanost všech složek kontinuální péče (VS ČR, soudy, PMS ČR, státní zastupitelství atd.)

„Já se domnívám, že orgány činné v trestním řízení, i když to nemohu objektivně posoudit, protože vlastně nejsem v tom systému, provázány jsou. Já si vlastně nemůžu stěžovat, že by se mnou soudy nespolupracovaly, protože nemají zrovna potřebu nebo důvod (není to jejich povinnost nás kontaktovat), ale když je to opodstatněné, tak nás můžou oslovit a funguje to. Jedná-li se o procedurální záležitosti z naší strany, tak tam to celkem funguje. Co se týče OČTŘ – Policie ČR, státní zastupitelství a tak, tak to funguje. Postupem času zjistili, že nás potřebují, my jim poskytujeme informace o klientech, dosažitelnost klienta, aby s nimi spolupracoval. Toto beru jako velký posun od 90. let, kdy nás brali jako někoho, kdo jim spíše ztěžuje práci, protože se zastává klientů. Takže tohle se hodně zlepšilo. Co se týká těch organizací, co nám jsou „bližší“ – PMS ČR, neziskové organizace, tak tam je ta spolupráce dobrá. Co se týče Probační a mediační služby, tak tam se to vyvíjelo, ale už je to na úrovni, protože pochopili, že nás vlastně potřebují, že nejsme konkurence. S neziskovými

organizacemi není vůbec žádný problém, až na některé historické excesy. Musím ale, přes všechnu chválu, zmínit, že nefunguje spolupráce s úřadem práce, z mého pohledu, v naší lokalitě. K člověku, který přichází z výkonu trestu, tak k němu přistupují zcela standardně, tvrdě, nepřístupně, jako ke komukoliv jinému, ale naši klienti potřebují přeci jenom trochu jiný přístup, aby to mohlo fungovat. Chci říci to, že obecně spolupráce funguje, mezi OČTŘ i neziskovými organizacemi, ale systémová chyba je v přístupu úřadů práce.“

3. Jaký máte názor na využívání alternativních trestů (využívají se dostatečně?)

„Alternativní tresty vyžadují zralost společnosti, teď nemyslím jen těch odsouzených, ale obecně. Společnost musí vnímat trest jako příležitost, ne jako trest. Pokud беру trest, že „jsem blběj, že mě chytli“, tak mne to „nepolíbí“ a alternativní trest je spíše ke škodě, protože většina těchto lidí, kteří si neuvědomí, že má příležitost, tak to promění většinou na nepodmíněný trest. Ti, co pochopí, co udělali a díky splněnému trestu mají šanci, aby se na ně hledělo jako na netrestané, tak tam to má smysl, ale těch je zatím málo. Tohle je však dané výchovou. Pokud dodržovat normy je slabost a naivita, tak ani alternativní tresty nemohou zafungovat. Ve Skandinávii a v západních zemích se trest bere jako příležitost seriózně se poučit, ale u nás to zatím nefunguje. Podle studií IKSP vyplývá, že soudy upouštějí od ukládání alternativních trestů, protože je pro ně pak složitě tyto tresty opakovaně proměňovat na nepodmíněný trest odnětí svobody. Zde dochází k otázce restorativní justice. Kdyby to fungovalo, pak to smysl má, ale ani soudci nepůsobí jako pedagogové. Nebudu však zobecňovat, jsou i soudci, kteří opravdu zvažují své rozsudky a přemýšlí o tom, zda trest posune člověka kým směřem. Je potřeba to posouvat. My všichni – hlavně sociální pracovníci – by na tom měli pracovat. Odpovědnost stojí na každém z nás.“

4. Máte dojem, že nabídka služeb neziskových organizací dokáže rovnoměrně pokrýt potřeby propuštěných?

„Svým způsobem ano, ale musí to navazovat. Za organizace mohu říci, že ano. Má to dvě roviny – lokální - mikro, když člověk přijde do nějaké organizace, ale pak je vyslán dále a jedná se o makro.“

5. Vnímáte nějaký posun v rozvoji služeb pro tuto skupinu lidí, nebo spíše stagnaci či regres? (např. z důvodu financí)

„Z mého pohledu vnímám určitý útlum rozvoje. Služby nějak „jedou“, ale nedochází k rozvoji. Zažil jsem rozvoj v 90. letech, kdy snad každý týden přibývaly nové organizace, nové metodiky, nové zákony, ale bylo to dobou, která už se nebude opakovat. V té době, jsem měl pocit, že to bylo dynamické. Teď mám pocit, že to stagnuje. Nejenom z důvodu peněz, které se omezují na určité služby, ale společnost je taková, že se brání tomu, aby se s těmi

klienty pracovalo víc než je potřeba, víc než je jen nakrmit, ošatit, „hlavně aby tady nesmrděli“ . A už nemá ideály jako – pomozte jim zařadit se do společnosti. Už to tak lidé nevnímají, spíše „aby nás to co nejmiň stálo, aby nás tady neokrádali, neotravovali, nesmrděli na ulici, jinak se s nima nemazlete“. Devaluje se opravdový zájem a vše se řeší jakoby naoko, aby se neřeklo. Výsledek není dobrý. Uspokojení ze strany služeb může nastat, ale musí mít návazné pokračování. Ve finále, když se snažíme lidi uspokojit (sociální kurátor), tak narazí na nějaký nefungující článek, jako třeba na ten úřad práce a on zjistí, že je to marné a zapadá to do jeho negativních představ.“

6. Jak vnímáte snahy o podporu ze strany státu? Docházíte do věznic?

„Stát jsme vlastně my všichni. Záleží na tom, co vnímáme jako stát? My máme nad sebou kraj a pak ministerstvo. Já vnímám zvlášť úředníky a zvlášť politiky. Úředníci jsou schopní, dle mé zkušenosti, dlouhodoběji fungovat koncepčně, systémově, ale kvůli politikům, kteří nemají dlouhodobé vize, koncepce, nemohou úředníci dost dobře dělat svoji práci. Nejdřív stát stanoví dávky hmotné nouze, které by pak měli rovnoměrně rozdělit obce – jejich zaměstnanci, kteří jsou blíže občanům a jsou v dané lokalitě více exponovaní. Pak vnímám, že stát nastavuje systém dobře. Samotná exekutiva státu, tzn. úřad státu, se snaží, politické záměry to bohužel jistým způsobem kazí, nesystémovostí nám hází klacky pod nohy. Jednou je to takhle, podruhé je to takhle. Nic co by bylo dlouhodobé, co by na sebe navazovalo směrem k tomu, co my potřebujeme k vytváření podmínek „peřiny“, do které by spadly po výstupu z vězení. Takhle spadnou na „beton“ a řeknou si: „stát mi stejně nepomůže, jak mám příště lépe krást, aby se na mne nepřišlo?“ Pokud udělám chybu, snažím se klientovi omluvit a napravit to, tak i takovému nejhoršímu „stěžovateli“ vezmu argumenty, ale pokud se neomluví a ještě se budu tvářit, že se nic nestalo, pak si klient řekne, že to nemá cenu a rezignuje.“

7. Co Vás těší, nebo naopak trápí ve Vaší profesi?

„Těší mne, že vidím kolem sebe lidi, kteří tuto práci přese všechno berou vážně, mají o ni zájem a dělají ji dobře. Nerezignují, neškodí, neodcházejí. Dále mne těší, že i přes tuhle bídu, jsme pořád stát, který služby poskytuje. Na každém z nás je zodpovědnost posouvat to dále. I pro mne je to důležitá informace, že jsem pro ty lidi čitelný, že mi věří, že to dělám, jak jen nejlépe umím. Když to bude „psychopat“ tak ho stejně neuspokojíš, i když by ses rozkrájel. Jde o to, aby ten člověk nabyl přesvědčení, že mu sice v tomhle nemůžeš pomoci, ale že máš o něj zájem a že sem zase může příště přijít. To mne těší, že tohle jde pořád dělat. Ještě mi nikdo naštěstí neřekl: „tohle nejde, musíš být tvrdší, musíš je vyhazovat apod. Co mne netěšíjespolečenská nálada.“

Příloha č. 2

Rozhovor č. 2: Renata Vaňková, probační úředník PMS ČR, regionální vedoucí střediska Praha – východ

1. Je u nás v ČR podle Vás funkčně naplňován smysl kontinuální péče z hlediska resocializace?

„Můj názor na to je, že máme k dispozici všechny formy postpenitenciární péče, tady v České republice, jak ze strany státních organizací, tak ze strany nestátních organizací, máme tady formu postpenitenciární péče jak nucenou tak dobrovolnou. Myslím si tedy, že je funkčně naplňován smysl kontinuální péče z hlediska resocializace. Chybí tady ovšem, dle mého názoru, návazné služby, zejména kapacita ubytoven se sociální prací o propuštěné vězně.“

2. Jak podle Vás funguje provázanost všech složek kontinuální péče (VS ČR, soudy, PMS ČR, státní zastupitelství atd.)

„Komunikace mezi námi, po více než deseti letech práce Probační a mediační služby ČR, která vznikla v roce 2001, je na dobré úrovni, protože PMS ČR je součástí postpenitenciární péče nucené, kdy vlastně pracujeme na základě pověření soudu a staráme se o propuštěné vězně z výkonu trestu, kteří mají nařízený dohled, takže to je nucená postpenitenciární péče, takže tady komunikace musí být velmi dobrá, protože Vězeňská služba ČR nám oznamuje propuštění osob, které budou mít dohled. Soudy nás pověřují výkonem dohledu a z naší strany spolupracujeme jak s kurátory, tak s neziskovkami, protože je to v zájmu klienta. Takže musíme mít místní znalost neziskovek a podle mne, je ta provázanost dobrá.“

3. Jaký máte názor na využívání alternativních trestů (využívají se dostatečně?)

„Jednak si musíme říci, že bych rozdělila alternativní tresty a alternativní opatření, protože např. podmíněné propuštění z výkonu trestu, není trest, ale opatření k výkonu trestu odnětí svobody. Pokud se otázka týče dostatečnosti ukládání alternativních trestů, tak já si myslím, že alternativní tresty se ukládají v dostatečné míře, ale vedení současného Ministerstva spravedlnosti se přiklání k tomu, že do budoucna by mělo být ukládání alternativních trestů ještě ve větší míře. Což je otázkou druhou, aby tyto alternativní tresty byly ukládány pokud možno na míru odsouzeným osobám, tzn. u některých typů trestů, např. u trestu domácího vězení nebo obecně prospěšných prací, tam by bylo vhodné zjišťovat i postoj budoucího odsouzeného, protože v případě nemotivovaného klienta, kterému je uložen

trest OPP nebo trest domácího vězení, má potom účinnost tohoto trestu klesající křivku, takže jde o to, aby pokud možno byly tresty ukládány na míru a také motivovaným lidem. Dám to na příkladu – pokud se uloží trest OPP, tak na základě našich zjištění tam je trest OPP předjednáván s pracovníky PMS ČR, tam je zjištěna vyšší vykonatelnost, než když je tento trest ukládán trestním příkazem a není tam zjišťován postoj pachatele k uložení trestu. Míra vykonatelnosti se pak stává nižší. Pak je to podoba trápení pro všechny zaangażované strany, kdy sice trest je uložen, ovšem odsouzeného nelze třeba sehnat a když ho seženeme, tak je sice poučen o trestu OPP, přislíbí, že bude trest vykonávat, je mu pak zajištěno místo výkonu trestu, ovšem není spolehlivý v docházce a pracovníci obecního nebo městského úřadu či NGO na něj čekají někde s náčiním pro výkon trestu a odsouzený se nedostaví. Je to vlastně trápení i pro soud, protože potom soud informujeme o tom, že ten trest není vykonáván. Soud si musí opět shánět odsouzeného a v rámci veřejného zasedání mu vysvětlit, zda ten trest bude vykonávat či nikoliv, čímž se vystavuje riziku přeměny tohoto trestu na nepodmíněný. Je to vlastně trápení pro probačního úředníka, který musí neustále odsouzeného vyzývat, psát mu urgence, aby na výkon trestu nastoupil, a třeba ten trest nakonec není vykonán ani po zákonné lhůtě, která je v současné době v ČR 2 roky.“

4. Máte dojem, že nabídka služeb neziskových organizací dokáže rovnoměrně pokrýt potřeby propuštěných?

„K této otázce říkám rovnou, že ne, protože můj názor je ten, že nabídka služeb NGO nedokáže v tuto chvíli v ČR pokrývat potřeby propuštěných vězňů. Jednak propuštěné občany trápí jedna velká potíž – a to v oblasti zadluženosti. V souvislosti se záznamem v rejstříku trestů se nemohou uplatnit na trhu práce, mají labeling propuštěné osoby, kriminálního, jehož odsuzuje společnost předem. Dále mají problémy si najít vůbec ubytování. To znamená, že Česká republika by měla pracovat na tom, aby měla více ubytoven pro propuštěné občany s návaznými sociálními službami, a aby tady bylo více aktivit, jako dělá např. Rubikon centrum, které dělá dluhové a pracovní poradenství pro osoby propuštěné z VTOS a pro osoby se záznamem v rejstříku trestů. Přibližně jeden rok zde funguje pracovní agentura pro osoby, které mají záznam v rejstříku trestů. Tohle je služba, která je vysoce oceňována, nejen námi, ale i samotnými odsouzenými a bylo by více potřeba takových organizací, aby to dělaly na profesionální úrovni. Co se týče ubytoven, tady vidím naprostý nedostatek pro občany propuštěné z VTOS. Stejně jako jsou pro mladistvé Domy na půli cesty, tak něco podobného by zde mělo být ideálně i pro dospělé občany. My pracujeme s mnoha neziskovými a církevními organizacemi, občanskými poradnami atd. Ale je jich málo na ten počet propuštěných osob, které každoročně chrlí věznice. Máme ale i neformální informace

o neziskových organizacích, které nepracují tak, jak by měly a pod rouškou NGO používají nelegitimní prostředky, také formou příslibu práce, s tím už jsme se setkali. No není to široké pole pro případné podvody? Chce to, aby organizace pracovaly opravdu profesionálně, sháněly si peníze z projektů Evropské unie, nebo od krajských úřadů apod., kde jsou jasná transparentní pravidla.“

5. Vnímáte nějaký posun v rozvoji služeb pro tuto skupinu lidí, nebo spíše stagnaci či regres? (Např. z důvodu financí)

„Tak rozhodně vnímám rozvoj služeb, např. u zmiňované organizace Rubikon centrum. Ta tu pracovní agenturu dříve neměla, ale už tehdy poskytovala pracovní poradenství a dělala například i jiné služby. Od letošního roku má i nabídku pro mladistvé osoby, které páchají trestnou činnost, takže bude mít probační program pro mládež. U této organizace je tedy rozhodně rozvoj, a jestli je i u jiných organizací v sociální sféře, nedokážu tak úplně hodnotit, nemám ucelený přehled. Ale s těmi organizacemi, se kterými my spolupracujeme, tam je rozvoj zejména ve vzniku nových projektů, získávání dalších peněz na projekty apod. Dokážou pracovat s více klienty, rozvíjí se počet jejich zaměstnanců, takže dokážou pokrýt potřeby více klientů.“

6. Jak vnímáte snahy o podporu ze strany státu? Docházíte do věznice?

„My jsme státní instituce, která spadá pod Ministerstvo spravedlnosti, takže my jsme zřízeni státem a tudíž státem podporováni. Podle typu střediska docházíme do věznice. Pokud v daném obvodu je místně příslušná věznice, tak pravidelně docházíme do věznic a informujeme personál i vězněné osoby o možnosti podmíněného propuštění a o postupu spolupráce vězně s PMS ČR. Vyplňuje se dotazník, ve kterém uvádí odsouzený svoje cíle, které na svobodě probační úředník ověřuje. Údaje se verifikují, komunikuje se s jeho rodinou, s potenciálním zaměstnavatelem a dává se závěrečná zpráva soudu s nějakým stanoviskem a návrhem na podmíněné propuštění nebo s nedoporučujícím návrhem na toto propuštění.“

7. Co Vás těší, nebo naopak trápí ve Vaší profesi?

„Těší mne, že vůbec Probační a mediační služba vznikla v České republice, protože do té doby zde neexistovalo příliš mnoho alternativ pro odsouzené. Takže je to příležitost, jak zacházet s těmi klienty na svobodě, nejenom je kontrolovat, ale také jim pomáhat. Tady vidím široké spektrum sociální práce s klienty. Domnívám se, že napomáháme sféře druhé a to práci s oběťmi a poškozenými, neboť i ty mají právo vědět informace o trestním řízení, o jejich návrzích na náhradu škody, možnosti mimosoudní mediace apod. Protože naše činnosti se nezaměřují pouze na osobu pachatele – obviněného, obžalovaného, odsouzeného a propuštěného, ale zaměřujeme se právě i na tu druhou stránku. Trápí mne, že ve srovnání se

zahraničními zeměmi, má PMS ČR méně zaměstnanců a naopak více případů, takže bych navrhovala rozšířit naše personální řady, aby se snížil počet lidí na hlavu a my se tak mohli intenzivněji věnovat našim případům. A také bychom si zasloužili, ve srovnání se zahraničím, vyšší finanční ohodnocení za práci, kterou děláme s rizikovými klienty. Počet klientů na jednoho probačního úředníka se pohybuje od 50 – 100 osob. Ve srovnání se zahraničím, je to o polovinu více.“

Příloha č. 3

Rozhovor č. 3: Markéta Musilová, sociální pracovnice Armády spásy, pověřená výkonem trestu obecně prospěšných prací

1. Je u nás v ČR podle Vás funkčně naplňován smysl kontinuální péče z hlediska resocializace?

„Myslím si, že orgány, které působí pro propuštěné vězně, ty fungují dobře v tom, že spolupracují s Probační a mediační službou a sociální pracovníci jim (propuštěným) zajišťují kontakt hned po výstupu z vězení. Dostanou i finanční hotovost, mohou se obrátit na sociálního kurátora, tak v tomto mi to přijde fajn. Osobně se setkávám s tím, že k nám přijdou lidé bezprostředně po propuštění a tam mají problém se záznamem v rejstříku trestů, kvůli tomu nemohou sehnat práci, nemají bydlení a mají celkově problém se znovu začlenit do společnosti. A právě to je problém, proč u nás v azylových domech tito lidé končí – př. přijde pán z vězení, doma najde u své přítelkyně nového chlapa, tak se sebere a odejde, nebo je vyhozen a končí u nás. V tomhle jsou dobří právě i sociální kurátoři, kteří je po propuštění provází a jsou schopni jim pomoci. Nikdy jsem neviděla problém v návratu z vězení, dokud jsem se s tím profesně nesetkala. Měla jsem tu jednoho muže, který „seděl“ 18 let a u něho to bylo opravdu těžké, neuměl běžné normální činnosti. Známe neziskovky, které s nimi pracují, doprovázejí je na úřadech, i jako mentoři, snaží se jim sehnat zaměstnání a tak. To, si myslím, funguje. Spíš je problém v tom, že ta společnost je nepřijímá, tam je ten největší problém. Pak také, podle mě, „pokulhávají“ soudy, co se týče „výmazu“ z rejstříku trestů. Měli jsme klienta, na kterého se nějak u soudu zapomnělo, a čekal 4 měsíce, než mu záznam vymažou, přitom se to má mazat automaticky. Tím se mu všechno pozastavilo, práce atd.

2. Jak podle Vás funguje provázanost všech složek kontinuální péče (VS ČR, soudy, PMS ČR, státní zastupitelství atd.)

„Co se týče neziskových organizací, spolupracujeme více s Rubikon centrem a Střediskem křesťanské pomoci v Horních Počernicích, které má také program pro propuštěné vězně, zprostředkovává jim zaměstnání a má kontakty na zaměstnavatele, kterým nevadí záznam v rejstříku trestů. Já nejvíc spolupracuji s PMS ČR, protože zde vedu výkon OPP a tam je ta komunikace super. Se soudy moc do styku nepřijdu, jen co se týče podávání žádostí o „výmaz“ z rejstříku trestů a chodí mi sem usnesení. A pak komunikujeme s kurátory. Abych řekla něco o mé práci – člověk, který má uložený trest OPP, tak mne kontaktuje příslušný probační úředník, zda je možné, aby u nás trest vykonal. Já tomu člověku poskytnu

nějakou práci. Na první schůzce se dohodneme na podobě výkonu, kdy bude docházet, jak často. Je to vesměs o dohodě a je třeba spolu jednat na rovinu. Když s ním dohodnu podmínky realizace výkonu trestu, on nastoupí, pak píšu během toho zprávy pro PMS a ta chodí na kontroly, zda odsouzený trest vykonává řádně. Na konci píšu zprávu pro PMS a pro soud, kolik hodin měl vykonat, kolik jich ve finále vykonal, kolik ne. Za 4 roky, co jsem tady, tak se pouze ve dvou případech stalo, že se trest OPP proměnil v nepodmíněný trest, ale protože na to ti lidé skutečně „kašlali“. Většinou jim stačí pohrozit, že se úměrně s neodpracovanými hodinami mění v dny odnětí svobody. Také jsme měli případ, že byl muž nespravedlivě odsouzen a vykonal zde zbytečně 150 hodin.“

3. Jaký máte názor na využívání alternativních trestů (využívají se dostatečně?)

„Myslím, že teď, poslední dva roky, se ukládá více alternativních trestů. Čím to je? Změnila se legislativa, ale přesně už si to nevybavuji. Ale myslím, že je fajn, když se tyto tresty ukládají v případech, kdy člověk nespáchá skutečně závažný trestný čin. Většinou to je neplacení alimentů, nebo nějaký čin spáchaný z nedbalosti. Jeden můj klient byl uvězněn ve výtahu, snažil se z něj dostat, poškodil ho a dostal OPP. Navíc po vykonání alternativního trestu lze hned vymazat záznam v rejstříku trestů a na člověka je pohlíženo jako na netrestaného. Rejstřík trestů je opravdu velká překážka pro ně, aby se mohli odrazit ode dna.“

4. Máte dojem, že nabídka služeb neziskových organizací dokáže rovnoměrně pokrýt potřeby propuštěných?

„V Praze je pokrytí službami rovnoměrné, protože se většinou vše řeší v Praze. Ale kdyby jich bylo více, tak to neuškodí. Vězni jsou informovaní, že ty služby jsou, vědí o nich, ale určitě by bylo dobré jich mít více. Některé organizace, co vím, dochází do věznic a upozorňují na sebe. Je důležitá provázanost hlavně s tím zaměstnáním, protože propuštění s nálepkou trestaného jsou ještě trestaní tím, že mají záznam a jsou nezaměstnatelní. Ano, je v pořádku, že mají záznam, ale podle mne stačí rok, ne třeba 5 let, protože pak se nelze začlenit. Pokud budu přemýšlet o pobytových službách pro ryze propuštěné, tak těch moc není. Těch není dostatek ani pro osoby bez přístřeší. Ale propuštěný z VTOS se prolíná s ostatními cílovými skupinami – k nám už přijde jako osoba bez přístřeší, klient, který hledá zaměstnání.“

5. Vnímáte nějaký posun v rozvoji služeb pro tuto skupinu lidí, nebo spíše stagnaci či regres? (Např. z důvodu financí)

„Posun vidím v tom, že zde vůbec nějaké organizace jsou, že se o ně (propuštěné) někdo zajímá. Ale, jak říkáte, je to o financích a myslím, že na tohle stát nějak příliš

nepřispívá. Pořád jsou to neziskovky, které se o ně starají, a přitom by to měl být především stát – neberu teď sociální kurátory a PMS ČR. Mnohým neziskovým organizacím z důvodu nedostatku peněz hrozí likvidace a stát si teprve potom uvědomí „kdo by se o ně staral?“ a peníze jim nakonec dá. Tohle mi přijde „na hlavu postavené“.

6. Jak vnímáte snahy o podporu ze strany státu? Docházíte do věznic?

„Jak říkám, stát si uvědomí, že ty služby potřebuje, až když služba řekne: „končíme“. „Nahore“ by se muselo něco stát, aby si to uvědomili napříč všemi službami, nejenom u nás. Ale každý rok je to boj, abyste přežili. Nemluvím přímo o nás, my jsme silná organizace, ale pokud by nám snížili dotace, tak se nás to taky nějakým způsobem dotkne, i když to nebude přímo na zavření. Ale vlastně minulý rok byla kritická situace, kdy náš ředitel vydal prohlášení, že se uzavře azylový dům. Teď si představte, že by všichni zavřeli služby – třeba my, Naděje a Charita. To by to tady zkolabovalo. Ale jsem ráda, že se změnilo vedení (primátor) hl. m. Prahy, je znát jiné smýšlení, které je nakloněné rozvoji služeb. Nebyl problém se schválením dotací, mohli jsme třeba rozjet novou mobilní terénní službu v noci pro osoby bez přístřeší. Tak to je v pořádku, ale ty změny by se měly dít ještě „výš“. Uvidíme co nová ministryně MPSV.“

7. Co Vás těší, nebo naopak trápí ve Vaší profesi?

„Co mě nejvíc trápí na této práci je, že právě stát lidem, co jsou tady, podkopává nohy. Vadí mi, že nefunguje úřad práce tak, jak by měl fungovat. To mne opravdu vytáčí, když tu mám uživatele, který je 3 měsíce bez dávek a pracovnice mu řekne, že s tím nemůže nic dělat. Vadí mi, že sebrali některé pravomoci kurátorům, třeba rozhodování o dávkách mimořádné okamžité pomoci. My už se tady o něco snažíme a pak narazíme na něco takového. My jako neziskovky suplujeme stát – úřady práce, jejich administrativu, odborníky na cokoliv. Ale abych si jen nestěžovala – baví mne ta práce v tom, že je hodně různorodá, setkám se tu se širokým spektrem lidí. Je to o lidech, ale i o administrativě, bez čehož se nejde obejít, ale je to půl na půl. Rozhodně to není jednotvárné a nudné. Chodí sem za mnou lidi s různými problémy. Na úřadech práce jsou neochotní, nezvedají telefony a lidem se osobně prostě nevěnují. Měly by lidem pomoci shánět práci, rekvalifikační kurzy a místo toho se na ně přeřadí veškerou agendu dávek a nic se nezvládá. Klienti mi tu říkají: „já nejsem pro ně nic jiného než číslo“.

Příloha č. 4

Rozhovor č. 4: Kristýna Makovcová, koordinátorka projektů a vězeňských programů a Lucie Streichsbierová z Rubikon centra, o. s.

1. Je u nás v ČR podle Vás funkčně naplňován smysl kontinuální péče z hlediska resocializace?

„Není a proto je kontinualita jedním z principů naší práce, že se snažíme to nějak zastupovat v těch našich službách. A to že není, znamená, že v podstatě ty státní a nestátní organizace reagují, ať už více či méně na všechny ty potřeby, co jsou v jednotlivých fázích realizace u těch klientů s kriminální minulostí, ale nenavazuje to dostatečně rychle na sebe. Bohužel to není tak, že by ty jednotlivé složky, ty organizace si mezi sebou vyměňovaly nějaké informace, nebo vedly případové studie dohromady. To bohužel ne. Takže není.“

2. Jak podle Vás funguje provázanost všech složek kontinuální péče (VS ČR, soudy, PMS ČR, státní zastupitelství atd.)

„Samozřejmě spolupracuje Vězeňská služba ČR s Probační a mediační službou ČR, ale nějaká platforma zde není. My s nimi také spolupracujeme, jsme s nimi v kontaktu, ale že by se všechny tyto složky scházely dohromady, tak to ne. V minulosti jsme měli nějaké akce, jako konference, ale ty byly vyloženě z naší iniciativy. Takže v současné době žádná taková odborná platforma není. Probíhají sice Kriminologické dny, ale to je spíše taková akademická akce jednou ročně, co pořádá Česká kriminologická společnost. Ta se o to snaží, vznikla vlastně před 2 roky a snaží se sdružovat všechny tyhle subjekty, které v téhle oblasti fungují. Probíhají i členské schůze, ale že by bylo nějaké pracovní setkání všech složek, tak to ne.“

3. Jaký máte názor na využívání alternativních trestů (využívají se dostatečně?)

„Myslím, že se pořád nevyužívají dostatečně. Tak zvedá se to, to jo, ale stále to není dostatečné. A hlavně to je tak, že se trest odnětí svobody využívá v neoprávněných případech. Největší problém vidím v tom, že dodnes není nějaký úzus pro využívání alternativních trestů a je stále hodně trestných činů, které by měly spadat pod alternativní tresty a spadají pod nepodmíněný trest. Jako ilustrativní případ, kde to nedělá dobrotu, je trestný čin neplacení výživného. Velká většina našich klientů má za sebou právě vězení z důvodu neplnění výživovací povinnosti vůči dítěti a to je velký problém, protože kvůli tomu se pak dostávají do té dluhové spirály a celkově mají pak problém s integrací. Protože ve chvíli, kdy jde člověk za výživné do vězení, tak ve vězení jsou na něj náklady až tisíc korun za den, zatímco ty výživovací náklady nejsou nikdy tolik. To je takový velký paradox, který je hodně okaté. Až

třetina trestů jsou tresty se sazbou do jednoho roku a to je záležitost soudců, kteří stále neberou alternativní trest jako trest, ale raději dají ten krátkodobý nepodmíněný. Maření úředního rozhodnutí je třetí nejčastější a neplacení výživného čtvrtý nejčastější trestný čin, za který u nás člověk sedí ve vězení.“

4. Máte dojem, že nabídka služeb neziskových organizací dokáže rovnoměrně pokrýt potřeby propuštěných?

„To bohužel nedokáže, protože poptávka ze strany propuštěných je vyšší než nabídka ze strany neziskových organizací. Co se týče státních institucí, teď myslím tu první intervenci, která přichází po propuštění – kurátory, tak ta také není kapacitně dostačující, kdyby to využívali opravdu všichni, co jsou k tomu motivováni. Co se týká neziskových organizací, tak tam se to zvedá. Hlavně v oblasti, které i my se věnujeme, na kterou se zaměřujeme a to lidi s kriminální minulostí, kteří chtějí řešit dvě zásadní věci pro snížení recidivy a to je předluženost a nezaměstnanost. Tak tady se nám trochu v uvozovkách konkurence zvedá, ale pořád je to jenom tady Praha a okolí. V ostatních regionech je to ale strašně špatné a v téhle oblasti pro nás vlastně neexistuje konkurence, což je škoda. Třeba na Moravě, kde je vysoké procento propouštěných, tak tam podobná větší organizace není. Ale možná v tomhle je také problém, že když už se nějaké neziskovky zabývají vyloženě touto cílovou skupinou, tak k tomu většinou nepřistupují komplexně, vždycky se zaměří pouze na jeden či dva konkrétní problémy, které potřebují ti lidé řešit, ale neberou to komplexně. Základní kámen úrazu u nich je v tom, že se musí řešit jak dluhy, tak zaměstnání a je to tak provázené, že jedno bez druhého řešit prostě nelze. A vlastně myslím, že kromě nás, žádná jiná nezisková organizace nenabízí řešení obojího zároveň.“

5. Vnímáte nějaký posun v rozvoji služeb pro tuto skupinu lidí, nebo spíše stagnaci či regres? (Např. z důvodu financí)

„Co se týká neziskových organizací, tak ty nějaké přibyly, ale teď mluvím o těch, které se zaměřují na cílovou skupinu lidí, co jim pomáhají hledat práci. Ty, co pomáhají hledat práci lidem vyloženě po výkonu trestu, tak těch se také pár vynořilo. Co se týče finančních důvodů, tak začíná být trochu krizová situace, protože většina neziskových organizací funguje na základě Evropských sociálních fondů a ty teď nemají žádné výzvy, takže teď je hodně nejisté období pro všechny neziskovky, které „žijí“ z těchto fondů. Takže tohle také může ohrozit tuto oblast. Nemáme sice přesná čísla, ale jak spolupracujeme s věznicemi, tak tam neziskovky jezdí méně, než v předchozí době, třeba Sananim, o. s.“

6. Jak vnímáte snahy o podporu ze strany státu? Docházíte do věznic?

„Vyloženě klacky pod nohy nám nikdo nehází, ale nikdo zatím nejeví moc zájem, že by nás financoval. Jinde je to také běžné, že je tahle oblast péče o propuštěné dospělé financována ze státního rozpočtu, ale u nás se to moc neděje. Co je dobré, tak že Ministerstvo spravedlnosti v čele s novou ministryní (pozn. Helena Válková), tak má v nějakém svém programovém plánu, že se chtějí víc zaměřit právě na oblast resocializace, především u dospělých jedinců. Takže vypadá, že se blýská na lepší časy, i když to asi nebude nic v blízké budoucnosti. Takže vyloženě moc nám stát nepomáhá.“

7. Co Vás těší, nebo naopak trápí ve Vaší profesi?

„Sice to zní jako klišé, ale věřím tomu, že pracovat v téhle oblasti má smysl, vzhledem k tomu, že to nikdo v takové míře jako my nedělá. Já mám vystudovanou sociální práci a věřím, že tihle lidé si zaslouží druhou šanci a zároveň to vnímám jako něco dobrého pro společnost. Že my vlastně ve výsledku těmi našimi programy šetříme peníze společnosti. Těší nás na tom i naše úspěšnost, to je velký motivační prvek. Co se týče té zaměstnanosti, tak každá pátá osoba, která s námi aktivně spolupracuje – pravidelně dochází, tak najde to zaměstnání a 80 % z nich vydrží dlouhou dobu zaměstnání. Rozhodně všichni vydrží déle, než jaká je zkušební lhůta – 3 měsíce. V oblasti zadluženosti máme zase 100 % úspěšnost v podávání osobních bankrotů u našich klientů. To pak člověk vidí, že to má smysl. A postupně se vynořují ty pěkné příběhy, kdy nám lidé říkají: „Díky Vám, mě zase těší život.“. Mně se zase líbí ta druhá část našeho pracovního poradenství, kdy pracujeme i se zaměstnavateli a díky nim se nám rozšiřuje síť firem, které nemají předsudky, jsou ochotny naše klienty zaměstnávat a nehledí na ten záznam v rejstříku. Myslím, že to je určitá forma ovlivňování veřejnosti. Také děláme programy „Hovory nanečisto“ a zveme tam buď spolupracující zaměstnavatele, nebo zaměstnavatele, kteří se ještě „nerozhoupaly“ jestli s námi chtějí spolupracovat. Zároveň jsou tam naši klienti, již prověření, které chceme někam doporučit, a vždycky je hezké sledovat, jak k tomu ti zaměstnavatelé přistupují před začátkem a po konci pohovorů. Na začátku do toho jdou jenom, že si to vyzkouší a na konci o tom sami otevřeně hovoří, jaké měli předsudky, že zjišťují, že to jsou normální lidé, kompetentní a že vypadají jako perspektivní zaměstnanci. Je hezké vidět, že se najde nějaký takový interaktivní nástroj, jako třeba tyto pohovory, které fungují jako osvěta formou zážitku. V současné době máme 50 aktivních spolupracujících zaměstnavatelů.“

Příloha č. 5

Rozhovor č. 5: Petr Schneedörfler, ředitel občanského sdružení Lighthouse

1. Je u nás v ČR podle Vás funkčně naplňován smysl kontinuální péče z hlediska resocializace?

„Nebudeme tady probírat soudy apod., protože to je obrovské specifikum a bohužel všichni se musíme smířit s tím, jak ty soudy rozhodují, ať se nám to líbí, nebo nelíbí. Co se týká samotného výkonu trestu, to je také otázka sama o sobě, a jsou tam velké mezery, což ukazují i změny, které tam aktuálně probíhají a probíhat budou do budoucna. Pokud budu brát tedy, že je dotyčný odsouzený propuštěn z VTOS v rámci institutu podmíněného propuštění, tedy v polovině trestu. Tak zde shledávám už první velký problém v tom, že se to v našem právu bere jako automaticky nároková věc. To znamená, že ty soudy, pokud je někdo poprvé ve výkonu trestu, tak je pravidlem: „je tu poprvé, dáme mu šanci“. My si ale myslíme a naše zkušenosti ukazují, že to není správný přístup a vždy by se mělo hledět hlavně na to, do jakého prostředí se ten člověk vrací. Je totiž evidentní, že pokud se vrátíte do toho samého prostředí, kde jste páchali trestnou činnost, tak šance, že ji už nebudete páchat je o dost menší a stejně se k tomu po čase vrátíte. Takže v tomto momentě už je problém v návaznosti. Podmíněné propuštění by tudíž mělo přijít až ve chvíli, kdy se máte opravdu kam vrátit a máte tam stabilní zázemí. Dále přichází na řadu Probační a mediační služba, byť obsahuje ta úžasná slova „probase“ a „mediace“, ale bohužel u nás funguje v drtivé většině pouze na té bázi, že toho člověka kontroluje. Ale já musím upřímně říci, že jsme nikdy nezažili, že by PMS ČR někomu sehnala práci, pomohla sehnat bydlení a začít znovu, nebo že by byla konkrétní, co se týče pomoci někomu. Nechci v žádném případě házet všechny do jednoho pytle, ale musím říci, že těch pozitivních ohlasů na práci PMS ČR máme minimum. Za prvé je to z toho důvodu, že ten zákon je nastaven, tak jak je nastaven a za druhé si myslím, že tuhle práci nelze dělat od osmi do čtyř. V tuhle chvíli, myslím, fungují dobře ty neziskovky a kurátoři. My s nimi máme dobré zkušenosti a zjišťujeme, že se tím dá projít a nějaká kontinuální péče se tam dá nastavit. Není to ale tím systémem, že by byl tak dobře nastaven, ale tím, že narazíte na lidi, kteří vám vyjdou vstříc a mají pochopení. Máme několik příkladů dobré praxe, kdy spolupracujeme například s psychologkou ve věznici, dále s léčebnou v Červeném Dvoře u Českého Krumlova, pak se nám podařilo navázat na spřízněné duše v PMS ČR a i s kurátorkou, která má dotyčného na starosti po výstupu. V konkrétním případě nám sice ředitel neumožnil přístup do věznice, paní soudkyně už je skeptická po opakujícím se činu

a navíc bere neziskovky jako celek, na němž se dá „postavit živnost“. Přesto se nám podaří toho člověka dostat z vězení a rovnou, bez prodlevy, ho poslat do léčebny s tím, že za něj poskytneme záruku. Tedy kontinuální péče u tohoto konkrétního člověka probíhá výborně, protože se nám podařilo sestavit řetězec lidí, kteří to chápou, pomůžou rádi a neberou svoji práci „od osmi do čtyř“. Ale stále se zde naráží tedy na typickou českou povahu lidí a na nastavený systém zákonů. Přesto se dá, zaplatí pánbůh, vždy něco udělat a mít na výběr.“

2. Jak podle Vás funguje provázanost všech složek kontinuální péče (VS ČR, soudy, PMS ČR, státní zastupitelství atd.)

„My bohužel nemáme moc kontakty. Taky je to tím, že nepatříme mezi organizace, které tzv. sklapnou paty a jsou zticha, jenom proto, aby něco směly. Je to taky tím, že jsme se etablovali do trochu jiné sekce organizací – nečerpáme žádné státní dotace, žijeme pouze z darů našich členů a sponzorských darů a tudíž nejsme závislí na žádných programech. To je obrovský rozdíl mezi námi. Úplně na začátku, kdy jsme chtěli prosadit nějaké programy do věznic, tak Vězeňská služba do toho dávala velký kus sebe sama a tím pádem se podle nás tak ty programy znehodnocovaly. To znamená, že když jako nezisková organizace vidím problematiku v nějakém klubku a chci ji tak i v celku předložit, tak Vězeňské službě to „nevoní“ a takhle nastavené se jí to prostě nelíbí, protože někdy poukazuje vlastně na její chyby. To klubko začne rozmotávat a předělávat a to už pak není ta práce, co bychom my chtěli dělat. A díky tomu, že tedy nejsme závislí na penězích z fondů, od státu a na projekty, tak si můžeme dovolit tohle udělat. I když znám lidi, organizace, které tyto programy dělají a prosazují je, já jim velice fandím a obdivuju. Jsou to většinou ženy, ty mají asi lepší vztahy s muži v uniformách, ale je dobré, když to dělá pár vybraných, než to tříštit do desítek dalších, pak to nemá hlavu ani patu. Třeba Rubikon centrum je zrovna organizace, která, myslím, trpí tím, že její příjem je pouze z fondů a jsou vázáni tím, aby něco dělali, aby ty peníze dostali. Takže pokud budu brát tu provázanost – opět je to o lidech, mám tady kontakt na paní, která je obětavá a je důkazem toho, že spolupráce se dá navázat. My jsme se distancovali od toho, dělat nějaké programy ve věznicích, protože organizací už je v této oblasti dost a řešíme raději konkrétní výjimečné případy, kdy můžeme někomu pomoci od začátku až do konce, protože to nezapadá zas do koncepce těch ostatních organizací. Takže do věznice se dá chodit, dá se tam dostat, ale je to více úrovní. Kvůli jednotlivým případům sice moc do věznic pouštět nechtějí, my to chápeme, spíše pokud se jedná tedy o programy, které zahrnou větší skupinu lidí. Také je to dáno tím, ty naše problémy se vstupují do věznic, že vznikají nové organizace, které staví na zkušenosti svých členů, kteří byli také odsouzení, a Vězeňská služba nechápe, proč by se měl „mukl“ vracet zpátky do vězení a oslovovat další. Ale tohle musím

kontrovat, protože jsme například jednali přes Unii katolických žen se zástupci jedné asociace ze Švédska, která je složena právě z propuštěných vězňů a já tuto myšlenku kvituji a líbí se mi. Protože dokud si někdo nepůjde vyzkoušet na čtrnáct dní, jaké je to ve vězení, tak to v životě nepochopí. Takže proto ta asociace funguje, má přes 6000 členů a jejími členy je též dokonce švédský královský pár nebo plno vědců, herců apod. Na severu se na to prostě dívají jinak. Věřím tomu, že my se k tomu třeba taky za tisíc let dostaneme, ale to nebude možné, pokud bude Vězeňská služba takto fungovat. Podle mne tam chybí kvalitní manažeři, kteří by dokázali hospodařit s penězi. Mezi námi, když někdo začíná jako řadový dozorce a po dvanácti letech to dotáhne na ředitele, potažmo na generálního ředitele, tak abych byl dobrý manažer, potřebuju si to nejenom zažít, ale i se k tomu něco naučit. Na to já moc nevěřím. Jo jeden z tisíce se může svojí pílí od píky vypracovat, ale když tam budou kluci 15-20 let, v uniformě, tak ji musí mít tak zažranou, že už podle mne musí ztrácet kontakt s realitou. Vězeňská služba je tak uzavřená, „zaskořápkovaná“ a podle mne je její fungování tragické, jak co se týče spravování financí, tak chování se k lidem atd. Zažívám to jednání i sám osobně. Jezdívají jsme do Věznice ve Světlé nad Sázavou s Českým helsinským výborem v rámci návštěv dětí z dětských domovů a jejich matek a chodíme na projednávání těch podmíněných propuštěních a za našimi klienty, takže vidíme, jak se chovají k návštěvám. Ale pozadí změn ve vedení Vězeňské služby je opravdu zajímavé. I když nikomu to nezávidím, já bych ředitele věznice dělat nechtěl, když si uvědomím, kolik je potřeba změnit náročných věcí a stejně se vždy ukáže, že je potřeba udělat ještě něco lépe.“

3. Jaký máte názor na využívání alternativních trestů (využívají se dostatečně?)

„Mám pocit, že se u nás nadměrně využívají ty tresty podmíněné. Měl jsem zde klienta, který byl sedmkrát podmíněně odsouzený za nějaké drobné krádeže a pak šel do vězení. Tady jde o to, že my nedovedeme ty alternativní tresty „vmáčknot“ do systému, ti soudci to neumí, nechtějí se učit novinkám, protože přeci „oni jsou to právo, které musí být vážné a stavět na minulosti“. Tady je takový systém, že ten člověk sedmkrát odsouzený, třeba během tří let, má rozsudek z Brna, Prahy, Karlových Varů nebo Ostravy a ty soudy o tom někdy ani vzájemně neví, protože se třeba nepodívaly do databáze, nebo podívaly ale před půl rokem, kdy ten případ začínal. Takže ani tady nefunguje přehledná komunikace. Ale alternativní tresty jsou bezesporu dobré, nebudeme-li se bavit o náramcích, které byly odsouhlaseny, ale nakonec ani nebyly. Nechápu českou logiku, kdy se něco nejdřív uzákoní, jako třeba nový občanský zákoník a pak se teprve řeší, jestli to bude fungovat. Alternativní tresty jsou dobré v tom smyslu, že ukážou lidem možnost si uvědomit, co udělali a kde mohli skončit. Pořád je tam dopad toho okolí, které ví, že jste měli jít „sedět“, kontroluje vás, takže tohle je taky svým

způsobem nápravný prvek. Ale na druhou stranu lidé dovedou být krutí, a co vidím na svých klientech, jak je pro ně těžké se začlenit mezi lidi, kteří jim to dávají stále „sežrat“ a zažívají tak druhý trest. Já často radím lidem, aby se raději odstěhovali a začali znova. A proto si myslím, že je dobrý zrovna ten trest domácího vězení, kdy trestaný dostává pomyslnou facku od okolí už v době trestu a ne poněkolkáté až po výstupu z VTOS. Ovšem nebudeme se bavit o adekvátnosti peněžitých trestů. Měl by být pro lidi, kteří „na to mají“, a tento trest citelně pocítí, ale ne pro ty, kteří ho nedokážou splnit a musí pak stejně do vězení. Při správném ukládání mají tyto tresty určitě smysl, ale soudci se to musí naučit akceptovat, i když jim nemůžeme vyčítat, že to používají málo, protože to musí také pochopit společnost. Chápeme VTOS, vězení, ale nechápeme, že může existovat i jiná možnost. Pokud máme třeba případ nešťastné autonehody, kdy neúmyslně někdo zemře. Samozřejmě je to těžké, stát se to může každému z nás, souhra špatných náhod, ale je třeba ještě ničit další život? Tím, že toho člověka pošlu „sedět“? Tady mají dle mého alternativní tresty široké využití. Není možné přemýšlet stále způsobem „někoho zabil, měl by sedět, až zčerná!“. Je jednoduché někoho odsoudit. Je to odpovědnost soudů, na jejichž nedostatky můžeme poukázat, ale nikdy si nedovolíme ty lidi ze svého pohledu soudit. Proto si vážím lidí, kteří se snaží v tomto směru pomáhat. Třeba teď se na nás obrátil známý jednoho trestaného a chce mu pomoci. Jsem strašně rád za takového občana, kamaráda, kolegu, přítele, který chce nezištně někomu ze svého okolí pomoci. Až se takhle k sobě budeme chovat všichni, tak to bude také něco jiného. Nikdy nevíme, co se v tom člověku odehrává. Něco jiného je ovšem, když jde o recidivistu, který jezdí opakovaně pod vlivem alkoholu a riskuje, tak s tím nebudu mít slitování. Jsou to dva extrémy, mezi kterými je potřeba hledat rozdíly, nelze paušalizovat. Takže je třeba pracovat i na společenské náladě, kterou ale nezměníme v době krize, kdy vidíme, jak se krade ve státní správě. Pak od těch lidí nemůžeme chtít, aby měli pozitivní náhled na svět. Ta paradigmatu vězeňství tu jsou bohužel silně zakořeněné, ale to nezmění jedna generace.“

4. Máte dojem, že nabídka služeb neziskových organizací dokáže rovnoměrně pokrýt potřeby propuštěných?

„Řeknu vám asi typický příklad člověka, který vyjde z VTOS. Na jedné straně jsou to ti šťastní, kteří mají doma rodinu a udělali nějaký kiks třeba tu autonehodu, nebo podcenili ze své liknavosti něco v práci, nebo i lidi, kteří se nechali zlákat, ale mají dobré zázemí. Tak ani nepotřebují ten stát, který jim stejně nemá co nabídnout. Na druhé straně tu jsou lidé, kteří se vrací stále do téhož prostředí a nepůjdou jinam, protože mají silné vazby na tu rodinu a na to prostředí ve kterém páchali trestnou činností, a i když se přestěhují, znovu se obklopí tím stejným sociálním prostředím, To je druhý extrém. Pak vychází část lidí, kteří by se chtěli

změnit, ale to vám řeknu, jak to probíhá. Propustí vás z VTOS a neuchytí-li se vás nějaký známý nebo příbuzný, tak tu práci nenajdete. Vydáte se na úřad práce a tam vám rovnou řeknou, že: „ta práce není pro nezavřený natož pro ty, co byli zavřený“. Maximálně vám nabídnou „aby se vlk nažral a koza zůstala celá“ rekvalifikaci. Kterou teda provádí i Vězeňská služba, ale na výučním listu stejně máte, ne to, že jste to absolvoval ve věznicí, ale ve výukovém pracovišti Vězeňské služby ČR. Ale abych to nezobecňoval, ne vždy to tak je. Přesto, když vyjdete, nemáte praxi a máte záznam v rejstříku. Takže to vnímám jako takové hezké pozlátko, že vám byla dána možnost zvýšit si schopnost uplatnění se na trhu práce, ale když ten trh po vás netouží, tak je jedno, jestli máte deset vysokých škol. Dnes nesmíte mít záznam v rejstříku, ani když se hlásíte na popeláře. Vezměte si, kolik lidí kolem nás je za život za něco obviněno a následně obžalováno, ale pak je třeba soud druhé instance osvobodí, protože nebyla dostatečně prokázána jeho vina. Co to znamená? A je takový člověk ještě nebezpečný dva roky po spáchání trestného činu? Je vinen, nebo nevinen? Kdo to pozná? Jistěže nevinen, protože u nás existuje presumpce neviny, ale je otázka – ukradl ty peníze, nebo neukradl? A tohle se prostě neřeší. Bud' jsi byl zavřený, nebo nebyl. Ale bohužel mezi námi žijí stovky lidí, kteří krátí daně, ale dělají to šikovně. Takže je hrozně pofiderní říkat: „tohle je zloděj a tohle není“. A to že někdo šel krást, odseděl si to a pak nemůže dělat ani popeláře, je taky hrozná hloupost. Další problémem jsou dávky, o něž můžete žádat, pouze pokud jste někde trvale hlášena. A kdo z vašich příbuzných si vás u sebe ubytuje, když máte dluhy? Tím stát znevýhodňuje lidi, kteří chtějí pomoci svému trestanému příbuznému a přihlásí ho u sebe k trvalému bydlišti. Protože když přijde exekutor, tak to dopadá, jak to dopadá. Stát by měl být vlastně rád, že se najdou lidé, kteří mají zájem se o odsouzené postarat, ale na místo toho jim pošle exekutora a pokud neprokáží, že je to jejich majetek, tak jim ho zabaví. Vidíte tu absurditu? Takže klient, který je propuštěný a nemá peníze, tak je odkázaný na tu rodinu. V průměru přijde jeden den vězně stát na asi 900,- Kč, to je asi 27000,- Kč měsíčně, a to se nebavím o nákladech na trestní řízení a náhradách škody apod. Proč tedy není stát schopen dát vězni do začátku třeba nějakých 10000,- Kč, aby se postavil na vlastní nohy? Radši bude riskovat, že ten odsouzený půjde a bude ho to stát měsíčně 27000,- Kč a nedovolí mu se pak někde nahlásit, aby dostal těch pár tisíc, za něž si může sehnat brigádu a doklady atd. Další věci jsou fondy, z kterých se čerpá na zaměstnávání odsouzených nebo těžko umístitelných na trhu práce, ale jsou tak špatně nastavené, že z nich nemůžete čerpat dříve, než po třech či šesti měsících, co je ten člověk v evidenci úřadu práce. Přičemž mu ale po té době úřad práci nenajde. Vždy říkám: „ukážte mi jednoho člověka, kterému úřad práce našel práci!“ A co ten člověk tedy bude těch šest měsíců dělat, než ho

někdo zaměstná a bude mít nárok na tu podporu. Protože začne být pro zaměstnavatele atraktivní až tehdy, když na něj dostane od státu příspěvek a bude pro něho moci být to místo vytvořeno. Ale co za tu dobu bude člověk dělat? Tím, že ho takto odrovnáme, za něho ty dluhy nevyřešíme. Ale i když tu práci má, na hlavní pracovní poměr, tak je pro něj hrozně demotivující, když je mu převážná většina peněz strhávána na umoření dluhu a poplatky exekutorům, jež jsou jen prodlouženou rukou státu, a zůstane mu příjem nezbytný pro zajištění základních potřeb! Zkuste si to sama, poctivě pracovat dennodenně a stejně z toho nic nemít. Pak jsou ty lidé jednou nohou v tom to vzdát. Pojd'me je motivovat tím, že jim třeba po roce práce zvýšíme životní minimum o 1500 Kč. A pak si zkuste přežít v dnešní společnosti, která je postavená na penězích, hmotných statcích. Společnost za nějaký čas zapomene, že jste byli ve výkonu trestu, ale budete mít kolem sebe partu známých, kteří budou mít příjmy třicet čtyřicet tisíc a vy budete pořád makat jak šroub a stejně budete mít těch deset, osm tisíc. Nikoho si nenajdete, nikdo s vámi nebude chtít založit rodinu a dostáváte se opět do začarovaného kruhu. Jednou jsi byl zavřený, tak drž hubu a plat! To je většinový přístup. Dobře, ale tomu člověk se musí dát možnost platit. Taky jde to, že vás někdo bokem zaměstná, protože nechce mít oficiálně trestaného zaměstnance a stranou dostanete deset tisíc. A co má ten člověk říci? „Ne, já jsem napravený, a když nebudu mít smlouvu, tak nebudu pracovat“? A při tom, nebude mít co jíst. Ten člověk se musí podvolit, protože mu nic jiného nezbyvá. On nemá deset alternativ, ale má jednu, za kterou je rád. To znamená, že přijme tu práci načerno, čímž se zase dopouští nějakého skutku. Na jednu stranu na tom vydělá, protože mu to nesebere exekutor, ale na druhou stranu ten člověk opět dělá něco protiprávního. As tenhle problém není řešitelný za současné podoby legislativy. Ty lidé jsou nuceni obcházet zákon a pracovat načerno, ztrácí rodinu, známé a vážou se zase na existence, které jsou na tom podobně a mají pro ně pochopení. A oprostít se od minulosti, může trvat pět deset let. Také při dnešním přístupu k informacím, se vám to může vrátit jako facka. Nějak se vzchopíte, postavíte na nohy a po 10 letech na vás někdo vytáhne, že jste byla v „kriminále“.“

5. Vnímáte nějaký posun v rozvoji služeb pro tuto skupinu lidí, nebo spíše stagnaci či regres? (Např. z důvodu financí)

„Tak finance na to nejsou, ba naopak se dost stahují. Třeba Český helsinský výbor, s kterým spolupracujeme, má velké finanční problémy. Ale to je asi otázka špatného managementu, který situaci podcenil, málo se prezentují a upozorňují na sebe a také se soustředí na moc specifické problémy, pro které se těžko hledají sponzoři. O to víc mne mrzí, když nám volají z úřadu práce a řeknou nám: „No my máme tady z těch fondů na podporu zaměstnanosti 1,5 miliardy korun a my je teď rychle potřebujeme někam dát, takže

vám můžeme přispět na jednoho člověka 280000,- Kč.“ Ale prostě za podmínky, že ten člověk musí být určitou dobu v evidenci úřadu. Takže tedy třeba ty peníze jsou, ale my je nemůžeme čerpat, je to neprůstřelné. Rok a půl jsme je čerpat nemohli, protože si na tom seděli jak „na zlatém vejci“, dali maximálně 5000,- Kč a teď, když ty peníze jsou, tak zas nemáme lidi, kteří by na to měli nárok. Já abych dostal nějaké člověka z věznice, tak musím vyvinout nějakou aktivitu a pak ho musím na tři měsíce někam „upíchnout“. A když se mi podaří ho někde na čtvrt roku usadit, tak ho tam usadím stabilně. Není pro nás cílem ho někam usadit a pak ho zase po čase někam přemísťovat. Nebudeme to tak dělat, abychom pak na něj dostali dotaci od státu. Stát by v tomhle měl být progresivnější. A úřad práce to ví, jen je problém, že když tam přijde člověk, kterému nelze sehnat práci, dát mu hned tu dávku. Myslím, že se to změnilo, ale v současné době tam bude trochu stagnace s narůstáním problémů ve společnosti, ale je tu stále spousta organizací, které tu práci dělají dobře, i když se teď potýkají s existenčními starostmi. Musím zaklepat, nám se daří díky příspěvkům od klientů a sponzorů, které jsou našťastí dostatečné, proto si můžeme dovolit fungovat bez státní pomoci.“

6. Jak vnímáte snahy o podporu ze strany státu? Docházíte do věznice?

„Na to už jsem tedy odpověděl v předchozí otázce. Záleží na tom, jak je ta organizace velká a na jaké se soustřeďuje aktivity. Jinak to dělá Rubikon centrum o. s., jinak to dělá sdružení Za branou. Něco jiného je to dělat, aby to bylo reprezentativní, něco jiného, aby to bylo efektivní. Myslím, že právě ty neziskovky by neměly být závislé finančně na jednom subjektu, proto se snažíme čerpat peníze jinde než od státu a ne být závislí na grantech.“

7. Co Vás těší, nebo naopak trápí ve Vaší profesi?

„Tak trápí. Ale to bychom tu byli dlouho. Mne jednoduše těší, když nám někdo poděkuje. Podaří se nám někoho dostat z výkonu trestu a ten člověk má radost. Přijde jeho maminka a upeče vám bábovku, protože nemá peníze. Nebo nám občas zavolá, jak se ten její kluk má. Teď nám odešli dva klienti do zahraničí, za což jsme rádi, protože tam začnou od začátku a nemají za sebou tu kouli minulosti. Ti lidé, se kterými jsme ve spojení od začátku, nám teď paradoxně pomáhají, protože si tím prošli a chtějí tu zkušenost uplatnit u dalších lidí. Také jsme úspěšní v poskytování záruk, protože si ty osoby pečlivě vybíráme a přemýšlíme nad tím. Jsme s nimi v kontaktu už během VTOS, po výstupu a oni, když pak mají nějaký problém, tak nám zavolají, to je důležité. Je tu pro ně někdo, kdo je pochopí v tom, že si prošel tím samým a může říct: „Vím, o čem mluvíš, prošel jsem si tím taky, ale jde to zvládnout.“ A to je pak naše obrovská deviza, oproti třeba PMS. Když víte, že jste pomohli někomu dostat se přes ten okamžik, kdy je na scestí znovu udělat „tu blbost“, ale díky vaší

podpoře pozná, že to lze vyřešit i jinak. Když máme zpětnou vazbu od někoho a víme, že dobře funguje, to je pro nás největší satisfakce.“